

Warszawa, 21-08-2024

WRD.5140.1.67.2023.KW

DECYZJA NR 50 /2024

Na podstawie przepisów art. 89 pkt 2, art. 91 ust. 4 pkt 3 i 4, art. 3 pkt 1 i 2, art. 6 ust. 1, pkt 1 lit. c, art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2022 poz. 840 ze zm.), w trybie art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 poz. 572) w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego z urzędu,

ORZEKAM

wpisać do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego kamienice frontowe wraz z oficynami położone w Warszawie przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i Skolimowskiej 6 wraz z terenem, dzielnica Mokotów.

- Niniejszym wpisem obejmuje się budynki – dzieła architektury i budownictwa, znajdujące się na terenie dz. ew. nr 13, 15/2, 17, 19, 20 obr. 1-01-13 w dzielnicy Mokotów, oznaczone na załączniku graficznym kolorem czerwonym wraz z terenem (dz. ew. nr 13, 14, 15/1, 15/2, 16, 17, 19, 20 obręb 1-01-13) oznaczonym na załączniku graficznym kolorem zielonym.
- Załącznik graficzny do niniejszej decyzji stanowi jej integralną część.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 30.08.2023 r. Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków (MWKZ) wszczął postępowanie administracyjne w sprawie wpisu do rejestru zabytków nieruchomości kamienicy wraz z terenem posesji położonej w Warszawie przy ul. Chocimskiej 33. Pismem z dnia 23.10.2023 r. strony postępowania zostały poinformowane obwieszczeniem o oględzinach obiektu, które odbyły się dnia 24.11.2023 r. W trakcie oględzin wykonano dokumentację fotograficzną oraz spisany został protokół. Jednocześnie ustalono, iż objęty postępowaniem obiekt wzniesiony w 1937 r. na podstawie jednorodnego projektu architektonicznego stanowi trzy odrębne nieruchomości o osobnych numerach adresowych. W związku powyższym postanowieniem z dnia 27.02.2024 r. zmieniono zakres postępowania na postępowanie w sprawie wpisania do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego budynków wraz z terenem posesji położonych w Warszawie przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i Skolimowskiej 6 na terenie dz. ew. nr 13, 14, 15/1, 15/2, 16, 17, 19, 20 obr. 1-01-13, dzielnica Mokotów.

Pismem z dnia 10.04.2024 r. strony postępowania zostały poinformowane obwieszczeniem o ponownych oględzinach obiektu, które odbyły się dnia 21.05.2024 r. W dniu 06.06.2024 r. zamknięto postępowanie dowodowe w sprawie. Przedmiotowa nieruchomość figuruje w wojewódzkiej ewidencji zabytków (kartę ewidencyjną opr. E. Popławska-Bukała oraz B. Popławski, 2006).

Kamienice przy ul. Chocimskiej 33 oraz Skolimowskiej 4 i 6 stanowią zwartą, jednorodną zabudowę południowej części kwartału wytyczonego przez ul. Chocimską, Skolimowską, Puławską i Klonową. Obszar ten do 1916 r. pozostawał poza rogatkami miasta położonymi przy pl. Unii Lubelskiej. Ulica Chocimska (d. Langnerowska) wytyczona została ok. 1820 r. jako droga podwalna, pod koniec XIX w. wzdłuż ulicy prowadziły tory wąskotorowej Kolei Wilanowskiej. W tym czasie wytyczono również ulicę Skolimowską. Likwidacja górnego odcinka Kolei Wilanowskiej (stacji, torowiska i rozjazdów), która nastąpiła po 1935 r., przyczyniła się do parcelacji i zabudowy tej części kwartału (d. hip. „Osada Karolin”). Posesja przy ul. Chocimskiej 33 (d. hip. 12013) zakupiona została przez Leonarda Krupkę i Zygmunta vel Zelmiana Nissona, działka przy ul. Skolimowskiej 4 (d. hip. 12012) należała do Ignacego i Zofii Kosińskich, natomiast przy Skolimowskiej 6 (d. hip. 12011) do dr. Maurycego Saidmana. Na terenie ww. posesji w latach 1936-1937 wzniesiono luksusowe kamienice zaprojektowane przez Maksymiliana Goldberga we współpracy z Hipolitem Rutkowskim.

Realizacja kamienic przypadła na ostatnie lata współpracy obu architektów. Budynki wzniesione zostały w konstrukcji żelbetowej, z podcieniami o charakterze komunikacyjnym i usługowym. Budowę kamienic ukończono w 1937 r., co potwierdzają liczne ogłoszenia prasowe zachwalające słoneczne i komfortowe lokale doposażone w gaz, centralne ogrzewanie i łazienki, mieszczące się w luksusowych budynkach z windą. Do 1939 r. w kamienicy przy ul. Skolimowskiej 4 swoją siedzibę miał m.in. Gabinet Masażu Leczniczego Narbuttowej, natomiast od 1938 r. w kamienicy przy ul. Chocimskiej 33 Przedstawicielstwo Handlowe ZSRR. W czasie II wojny światowej, po zajęciu miasta przez Niemców, mieszkańców kamienic wykwaterowano, a lokale mieszkalne przeznaczono na zaplecze mieszkaniowe dla urzędników i funkcjonariuszy niemieckich. Mieścili się tam także siedziby niemieckich przedsiębiorstw, np. Industrie- und Handelsgesellschaft Alfa Haueisen und Co (1941). Wszystkie kamienice przetrwały wojnę bez większych zniszczeń. W latach 1945-1952 w kamienicy przy ul. Chocimskiej 33 mieściła się siedziba kilku wydziałów Biura Odbudowy Stolicy i redakcje tygodnika „Stolica” i „Szarpa Warszawska”, na potrzeby których mieszkania zostały zaadaptowane do funkcji biurowej. Kamienice frontowe przy ul. Skolimowskiej 4 i 6, a także niezajęte biura i lokale znajdujące się w oficynie budynku przy ul. Chocimskiej 33 zostały przeznaczone przez Wydział Kwaterunkowy Zarządu Miasta na mieszkania dla pracowników BOS. Mieszkali tam m.in. Bohdan Galiński, Hieronim Karpowicz, Zygmunt Stępiński, Maria Wolska (Chocimska 33), Józef Sigalin (Skolimowska 4) Apolinary Czepelewski, Ryszard Karłowicz, Helena i Szymon Syrkusowie (Skolimowska 6).

Kamienice przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i 6 zostały wzniesione na 3 nieregularnych działkach, tworząc południowo-wschodnią zwartą zabudowę kwartału. Budynek przy ul. Chocimskiej jest narożny, złożony z dwóch skrzydeł, z niewielką oficyną od strony północnej. Na posesji za kamienicą przy ul. Skolimowskiej 6 wzniesiono wolnostojącą oficynę poprzeczną, czasu powstania oficyny kamienicy przy ul. Skolimowskiej 4 nie udało się precyzyjnie ustalić, najprawdopodobniej wybudowano ją w latach 1938-1945. Przedmiotowe budynki są podpiwniczone, wzniesione w konstrukcji szkieletowo-żelbetowej ze ścianami nośnymi z cegły ceramicznej pełnej, 5- i 6-kondygnacyjne, z 2-spadowym dachem krytym papą na deskowaniu (w części od ul. Chocimskiej dachem pulpitowym). Od strony ulicy elewacje budynków frontowy zaprojektowane zostały w sposób jednorodny, tworząc harmonijną pierzeję, wzdłuż ul. Skolimowskiej z podcieniem wspartym na usytuowanych pomiędzy osiami okiennymi filarach. Przyczyniają się do tego również okładzina kamienna i nawiązujące do niej opracowanie w tynku, osadzone na tej samej wysokości otwory okienne, balkony o prostokątnych płytach zabezpieczonych analogiczną balustradą z wypełnionych

karbowaną siatką pręseł, wspólny gzyms wieńczący piątą kondygnację. W podcieniach każdego z budynków zlokalizowano lokale usługowe oraz wejścia do budynków (Skolimowska 4, 6).

Kamienica przy ul. Chocimskiej 33, z uwagi na swoje narożne usytuowanie, poprzez zaoblenie narożnika, zastosowanie kamiennej okładziny oraz wprowadzenie szóstej kondygnacji, od strony południowej wycofanej względem lica elewacji zyskała zindywidualizowany charakter. Elewacja wschodnia jest 6-kondygnacyjna, 5-osiowa, wzbogacona w części zachodniej o 1-osiowy zaokrąglony narożnik z 4-piętrowym wykuszem powyżej podcienia. W 2 i 6 osi znajdują się balkony od strony wewnętrznej (3 i 5 osi) o zaokrąglonych narożnikach, na ostatniej kondygnacji nad wykuszem taras. Ujęty uskokowym obramieniem i zamknięty ażurową bramą o geometrycznej dekoracji przejazd bramny usytuowany został w 4 osi. Cokół kamienicy oblicowano płytami z czerwonego, górne partie ściany z jasnobieżowego piaskowca. Detal architektoniczny ogranicza się do gzymsu kordonowego oraz gzymsu wieńczącego z dekoracyjnym fryzem w formie ustawionych pionowo półwałków.

Od strony ul. Skolimowskiej elewacja kamienicy przy ul. Chocimskiej 33 jest 6-osiowa, z balkonami w 2 i 5 osi oraz tarasem na ostatniej kondygnacji. Elewacje budynków przy ul. Skolimowskiej 4 i 6 są analogiczne, 5-kondygnacyjne, 5-osiowe, z nieznacznie wysuniętym pseudoryzalitem w osi centralnej, po jej obu stronach powyżej parteru znajdują się balkony o zaokrąglonych zewnętrznych narożnikach. Wejścia do budynków znajdują się w podcieniach, w środkowej osi, pomiędzy lokalami usługowymi.

Otwory okienne i drzwiowe w elewacjach są prostokątne, okna i portfenetry 2-dzielne (taras nad wykuszem), 3-dzielne i wstęgowe (zaobloni narożnik), wtórne (z PCW). Drzwi wejściowe są współczesne, drewniane o konstrukcji ramowo-płycinowej z przeszkloną środkową płyciną (Skolimowska 4) oraz metalowe z przeszklonym 6-dzielnym nadświetlem (Skolimowska 6). Witryny znajdujące się w podcieniu są współczesne metalowe i z PCW, częściowo zabezpieczone z kratami metalowymi lub bez, o zróżnicowanych podziałach, oryginalna witryna wraz z drzwiami z mosiężnym prostokątnym pochwytem zachowała się w budynku przy ul. Chocimskiej 33.

Od strony dziedzińca kamienice są tynkowane, ze znacznie skromniejszą dekoracją ograniczającą się do oblicowanego klinkierem cokołu i prostego gzymsu kordonowego. Elewacja budynku przy ul. Chocimskiej 33 jest rozczłonkowana, od strony północnej wspólna z usytuowaną pod kątem oficyną, od strony południowej ze ściętym narożnikiem pomiędzy skrzydłami wschodnim i południowym, tworzącym półotwartą studnię z krótkim, założonym na łuku, skrzydłem południowym stykającym do sąsiedniej zabudowy. Oficyna jest 3-osiowa, z balkonami w środkowej osi powyżej parteru, wschodnie skrzydło 6-osiowe z pionami klatek schodowych w skrajnych osiach, skrzydło południowe 1-osiowe. Otwory okienne i drzwiowe są prostokątne, 1-, 2- i 3-skrzydłowe, w lokalach mieszkalnych pierwotnie 2-rzędowe (częściowo zachowane), klatki schodowe doświetlono 3-rzędowymi oknami nawiązującymi układem do tzw. termometrów. Przejazd bramny zamknięty został 2-skrzydłową bramą, w pionie głównej klatki schodowej oraz w skrzydle południowym zachowane drzwi 1-skrzydłowe pełne, w pionie bocznej klatki 2-skrzydłowe przeszklone.

Elewacja podwórzowa budynku przy ul. Skolimowskiej 4 jest 5-osiowa z wejściem i pionem klatki schodowej doświetlonej 4-rzędowymi oknami w środkowej osi, z cokołem z czerwonego klinkieru. Indywidualny wyraz otrzymała 5-osiowa elewacja budynku przy ul. Skolimowskiej 6, z wykuszami w osi 2 i 4 powyżej parteru oraz płytkimi balkonami w osi centralnej. Cokół oraz partie ściany w środkowej osi na wysokości 2, 3 i 4 kondygnacji opracowano za pomocą żółtego klinkieru. Okna są 1- i 3-dzielne wtórne, ślusarka 1-skrzydłowa, bez podziałów.

Oficyny kamienic przy ul. Skolimowskiej 4 i 6 są wolnostojące, usytuowane przy północnej granicy działki, murowane, założone na rzucie prostokąta. Budynek przy ul. Skolimowskiej 4 jest 5-kondygnacyjny, z centralnie umiejscowionym założonym na łuku ryzalitem klatki schodowej doświetlonej wąskimi oknami usytuowanymi w jego wschodniej ścianie oraz 3-rzędowym nadświetlem nad wejściem w środkowej osi elewacji południowej. Od strony północnej budynek przylega do oficyny budynku przy ul. Chocimskiej 35. W ścianach szczytowych wykonano wtórne otwory okienne. Oficyna została ocieplona i otynkowana, opracowanie pomalowanego na kolor pomarańczowy ryzalitu powtarza oryginalne płytkie pasowe boniowanie (karta ewidencyjna, 2006). Oficyna kamienicy przy ul. Skolimowskiej 4 jest 2-kondygnacyjna, 4-osiowa, z ryzalitem w dwóch środkowych osiach, z niskim cokołem klinkierowym, otynkowana i pomalowana na intensywne kolory.

Piwnice kamienic zostały doświetlone niewielkimi oknami, poddasze jest nieużytkowe, w części budynków stwierdzono obecność oryginalnej drewnianej więźby dachowej w konstrukcji płatwiowo-krokwiowej z widocznymi znakami ciesielskimi. W każdym z budynków frontowych zachował się czytelny układ funkcjonalno-przestrzenny, z komunikacją pionową w postaci schodów oraz wind, reprezentacyjnym holem, oryginalnym wystrojem części wspólnych w postaci posadzek ceramicznych (tzw. gorseciki), lastriko, okładzin kamiennych ścian i schodów, metalowych balustrad, stolarki drzwiowej z oryginalnymi okuciami. Wszystkie elementy utrzymane zostały w modernistycznej stylistyce. Hol budynku przy ul. Chocimskiej 33 połączony został z przejazdem bramnym, w którym zachowała się wielobarwna ceramiczna posadzka o powtarzanym, geometrycznym wzorze (bordowe i błękitne krzyżujące się krótkie zwielokrotnione pasy na ugowym tle). Na ścianach znajduje się kamienna okładzina (różowo-brązowy marmur) z czarnym cokołem i bordiurą wzdłuż górnej krawędzi. Na wschodniej ścianie korytarza zlokalizowana jest oryginalna, drewniana skrzynka na pocztę i gabłota z listą lokatorów, nieco dalej stróżówka (obecnie schowek na rowery), naprzeciwko poprzedzone schodami wejście na klatkę schodową oraz zamykające hol wielokwaterowe okno.

W duszy założonych na łuku zabiegowych lastrykowych schodów umieszczony został szyb windy o przeszklonych wielokwaterowych ścianach. Kabina dźwigu jest oryginalna o fornirowanych ścianach i suficie, wewnętrznych drzwiach wahadłowych, z współczesnym panelem i mechanizmem przywoływania na każdym z pięter. Pierwotna jest również maszynownia windy. Posadzki na piętrach są lastrykowe o drobnym uziarnieniu, podzielone na prostokątne pola pasami z różowego (parter) i grafitowego lastriko (piętra). Stolarka drzwiowa jest fornirowana, z zachowanymi mosiężnymi okuciami (klamki, gałki, zawiasy, oprawy dzwonek, tabliczki imienne, część produkcji Fabryki Okuć budowlanych „Braci Lubert”), na wprost windy na każdym piętrze znajdują się drzwi 2-skrzydłowe, z boku 1- i 2-skrzydłowe. Schody bocznej klatki schodowej są 2-biegowe z podestami, metalową balustradą o rzadko rozstawionych słupkach i szerokich przęsłach z geometryczną dekoracją z pionowych i poziomych prętów oraz formach z drewnianym, asymetrycznym pochwytem. Posadzkę wykonano z zielonego lastriko z polami wydzielonymi pasami w kolorze czarnym. Drzwi do lokali mieszkalnych są fornirowane, z zachowanymi okuciami, 1- i 2-skrzydłowe, winda jest współczesna.

Klatki schodowe w budynkach przy ul. Skolimowskiej 4 i 6 są 2-biegowe z podestami, windy w obu budynkach są współczesne. W kamienicy przy ul. Skolimowskiej 4 posadzki, schody oraz okładziny ściany holu wykonano z płyt kamiennych (marmur biała Marianna, marmury kieleckie – zyguntówka, Bolechowice), balustrada składa się ze zdwojonych słupków ujętych niklowanymi przewiązkami, na które nanizane zostały 3 szerokie taśmy równoległe do symetrycznego drewnianego pochwytu. Stolarka drzwiowa jest oryginalna, fornirowana, 1-skrzydłowa z oryginalnymi niklowanymi i mosiężnymi okuciami (klamki, tabliczki imienne i numeryczne, oprawy dzwonek). Ponadto w holu zachowała się drewniana przeszklona gabłota (pierwotnie skrzynka na korespondencję). Na klatce

schodowej budynku przy ul. Skolimowskiej 6 zachowała się posadzka i schody, balustrada wykonana została z gęsto rozstawionych owalnych w przekroju słupków osadzonych na metalowej rurce zakotwiczonej z boku schodów. Stolarka drzwiowa jest w większości współczesna, pierwotnie pełna, bez podziałów, malowana na kolor szary, podobnie jak boazeria osłaniające zaoblone narożniki przy wejściu do windy (zachowane szczątkowo). Klatki schodowe oficyn tylnych przy ul. Skolimowskiej 4 i 6 są pozbawione dekoracji, schody są 2-biegowe z podestami, lastrykowe, balustrady metalowe, o uproszczonej formie, z drewnianym pochwytem.

Wewnątrz lokali mieszkalnych budynków frontowych i oficyny przy ul. Chocimskiej 33, a także w budynkach frontowych przy ul. Skolimowskiej 4 i 6 zachowały się liczne przykłady oryginalnego wystroju m.in. podłogi z klepki drewnianej układanej w jodełkę, w pomieszczeniach sanitarnych wielobarwne płytki ceramiczne tzw. „gorseciki”, marmurowe parapety, oryginalna stolarka drzwiowa 1- i 2-skrzydłowe, pełne oraz z przeszkleniem, także z wielodzielnym nadświetlem.

Stan zachowania kamienic przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i 6 wraz z oficynami jest dobry. Wszystkie historyczne budynki przetrwały działania wojenne bez większych zniszczeń. Po 1945 r. lokale mieszkalne podzielono na mniejsze, część zaadaptowano na funkcję użytkową (biurową) zmieniając w niewielkim stopniu układ funkcjonalno-przestrzenny. Remonty ww. kamienic obejmowały m.in. wymianę dźwigów windowych, częściowo także oryginalnej stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację pomieszczeń sanitarnych oraz instalacji technicznych, a także ocieplenie elewacji oficyn. Na ścianach budynków frontowych i oficyny przy ul. Chocimskiej 33 widoczne są miejscowe spękania i ubytki, uszkodzenia okładzin kamiennych i klinkieru, wtórne uzupełnienia, wewnątrz także uszkodzenia mechaniczne i przemalowania balustrad i ścian klatek schodowych.

Objęte niniejszym postępowaniem działki ewidencyjne odzwierciedlają historyczne posesje kamienic przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i 6. Obecnie podwórka wszystkich budynków wydzielone zostały ażurowymi ogrodzeniami, posesję przy ul. Skolimowskiej 6 od strony zachodniej zamyka wysoki mur. Zagospodarowanie każdego dziedzińca jest analogiczne, z chodnikami pomiędzy budynkami głównymi a oficynami oraz zieleńcami ze średnią i wysoką roślinnością m.in. krzewami, różnymi gatunkami drzew iglastych i liściastych. Przed wejściem do budynku przy ul. Skolimowskiej 6 zachowały się fragmentarycznie oryginalne żłobione płytki terakotowe.

Po przeanalizowaniu zebranego materiału dowodowego MWKZ stoi na stanowisku, iż kamienice frontowe wraz z oficynami położone w Warszawie przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i Skolimowskiej 6 wraz z terenem posiadają wartości artystyczne, historyczne i naukowe, uzasadniające objęcie ich wpisem do rejestru zabytków nieruchomości, a ich trwałe zachowanie dla przyszłych pokoleń leży w interesie społecznym.

Przedmiotowe kamienice wraz z oficynami i terenem stanowią sztandarowy przykład funkcjonalistycznej, luksusowej zabudowy śródmiejskiej wznoszonej w stolicy pod koniec lat 30. XX w. Wartość artystyczna ww. budynków wyraża się w kompozycji brył, jej gabarytach oraz opracowaniu elewacji w tym zastosowaniu płyt jasnego i czerwonego piaskowca, płytek klinkierowych, tynku szlachetnego nawiązującego podziałem do okładziny kamiennej, detalu architektonicznego w postaci gzymsów wieńczących i fryzu, podcieni, pseudoryzalitów i wykuszy, a także płynnej linii zaoblonych narożników budynku i płyt balkonowych. Horyzontalizm elewacji podkreślają charakterystyczne wstęgi okien i fryz, z którym kontrastują pionowe podcieni oraz zaakcentowane balkonami osie. Od strony dziedzińców zaprojektowano charakterystyczne dla estetyki modernizmu pionowe okienne klatki schodowych, w budynku przy ul. Chocimskiej prostotę i funkcjonalizm urozmaicając podziały okien. O wartości kamienic świadczy również zachowany układ funkcjonalno-przestrzenny z reprezentacyjnymi holami, klatkami schodowymi i lokalami mieszkalnymi oraz wnętrza, w których

zastosowano wysokiej jakości materiały i rozwiązania o wysokich walorach artystycznych takie jak: posadzka ceramiczna z wielobarwnych płytek, kamienna okładzina ścian z różnych gatunków rodzimego marmuru, fornirowana stolarka drzwiowa z zachowanymi okuciami cenionej fabryki „Braci Lubert”.

Wartość historyczna przedmiotowych budynków wynika z ich związku z dziejami Mokotowa, który po przesunięciu granic miasta stał się atrakcyjną dla inwestorów i mieszkańców dzielnicą. Najbardziej cenione luksusowe kamienice wznoszone były tam w latach 30. XX w., do grupy tej należą również budynki przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i 6. Są one cennym dokumentem autorskiej myśli architektonicznej Maksymiliana Goldberga i Hipolita Rutkowskiego, autorów luksusowych kamienic i willi i budynków użyteczności publicznej w Warszawie i poza stolicą. Przedmiotowa realizacja jest także jednym z ostatnich wspólnych projektów przed wystąpieniami antysemickimi, które zakończyły współpracę obu architektów

Właścicielami posesji byli przedstawiciele warszawskich przedsiębiorców i elit, m.in. Leonard Krupka, właściciel firmy z artykułami samochodowymi oraz członek zarządu i prezes Związków Kupców Branży Samochodowej w Warszawie, właściciel spółki finansowej „Kiderpol” Zygmunt Niszon czy Maurycy Saidman, lekarz chirurg, ordynator oddziału chirurgicznego Szpitala Dziecięcego Bersohnów i Baumanów na Śliskiej. Ponadto przedmiotowe budynki przetrwały bez większych uszkodzeń II wojnę światową i były przez kilka lat siedzibą Biura Odbudowy Stolicy, które zdefiniowało architekturę i urbanistykę powojennej Warszawy. W tym czasie w budynkach tych mieszkali najważniejsi przedstawiciele ówczesnego środowiska architektonicznego, m.in. Ryszard Karłowicz, Józef Sigalin, Zygmunt Stępiński czy Helena i Szymon Syrkusowie.

Wartość naukowa ww. budynków wynika z ich warstwy materialnej, m.in. technologii wykonania, użytych materiałów budowlanych i ich opracowania, jak również rozwiązań technicznych i funkcjonalnych cechujących budownictwo mieszkaniowe powstałe w latach 30. XX w. Przedmiotowe kamienice zaprojektowane zostały w oparciu o nowatorskie wówczas rozwiązania konstrukcyjne umożliwiające prowadzenie badań nad przedwojenną zabudową na terenie Mokotowa. Nośnikiem ww. wartości jest również zachowany detal architektoniczny, umiejętnie łączący estetykę modernizmu w zakresie możliwości budowlanych (wielokondygnacyjne kamienice mieszkalne scalone wspólną fasadą) i dobozem wysokogatunkowych materiałów (kamiennie okładziny, fornirowana stolarka, mosiężne i niklowane okucia budowlane) oraz dominującego funkcjonalizmu. Ponadto ww. budynki stanowią istotny przyczynek do badań nad działalnością projektową duetu Goldberg i Rutkowski. Zrealizowana przy ul. Skolimowskiej koncepcja, polegająca na stworzeniu jednorodnych stylistycznie elewacji stanowiących północną pierzeję ulicy Skolimowskiej jest także praktyczną realizacją poglądów Goldberga na zagadnienie urbanistyki i świadectwem wysokiej świadomości oddziaływania pojedynczych projektów na tkankę miejską (por. M. Goldberg, *Główne tworzywo architektury – przestrzeń*, „Przegląd Budowlany”, 1936, nr 10).

W ocenie MWKZ nośnikiem wartości historycznych jest również teren historycznych posesji, stanowiących obecnie dz. ew. nr 13, 14, 15/1, 15/2, 16, 17, 19, 20 obręb 1-01-13, które pomimo wtórnych podziałów odzwierciedlają pierwotną parcelację hip. „Osada Karolin” oraz tożsamy jest z przebiegiem historycznych posesji o nr hip. 12013, 12012, 12011.

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego, lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Definicja zabytku zawarta w art. 3 pkt 1 ww. ustawy określa, iż zabytek nieruchomy to nieruchomości, jej części lub zespoły, będące dziełem

człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 1 litera c ww. ustawy ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania, zabytki nieruchome będące działami architektury i budownictwa. Z uwagi na zachowane, wyżej opisane, wartości artystyczne, historyczne i naukowe kamienice frontowe wraz z oficynami położone w Warszawie przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i Skolimowskiej 6 wraz z terenem, dzielnica Mokotów, odpowiadają ustawowej definicji zabytku, zostają wpisane niniejszą decyzją do rejestru zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego i podlegają, wraz terenem posesji, ochronie prawnej.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom, na podstawie art. 127 Kpa, odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które należy złożyć za pośrednictwem tutejszego urzędu (na adres: Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie, 00-373 Warszawa, ul. Nowy Świat 18/20) zgodnie z art. 129 § 2 Kpa w terminie 14 dni od doręczenia przedmiotowej decyzji. W myśl art. 130 § 2 Kpa wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji.

W myśl art. 127a K.p.a., w trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję. Wówczas z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

UWAGA, NUMER REJESTRU ZABYTKÓW JEST NADAWANY PO STWIERDZENIU OSTATECZNOŚCI
NINIEJSZEJ DECYZJI

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Martin Dawidowicz

Załączniki:

1. Załącznik graficzny
2. Pouczenie o skutkach wpisu zabytku do rejestru zabytków

Otrzymują:

1. Strony postępowania za pośrednictwem obwieszczenia
2. 4 x WUOZ/aa/KW (nr rej., teczka obiektu, KW, NID)

Do wiadomości:

1. Urząd Dzielnicy Mokotów, ul. Nowogrodzka 43, ul. Rakowiecka 25/27, 02-517 Warszawa
2. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego dla m. st. Warszawy, ul. Bitwy Warszawskiej 1920r. 11, 02-366 Warszawa
3. Zakład Gospodarowania Nieruchomościami w Dzielnicy Mokotów, ul. Irysowa 19, 02-660 Warszawa
4. Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy za pośrednictwem Stołecznego Konserwatora Zabytków

INFORMACJA: (22) 398 36

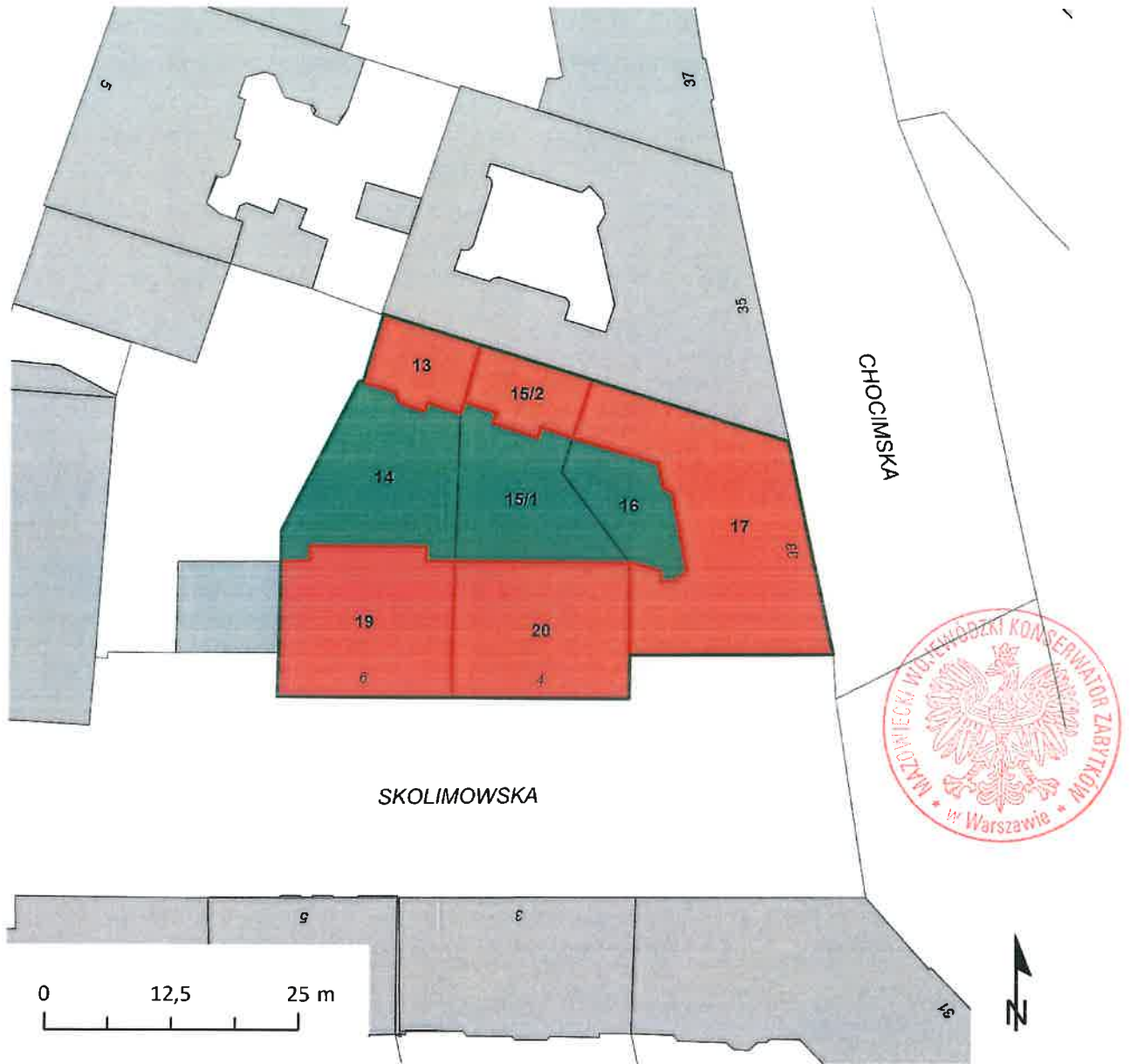

**MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW**

ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa
tel.: 22 44 30 400, fax: 22 44 30 401

www.mwzkz.pl

Załącznik graficzny do decyzji MWKZ nr 50 /2024 z dnia 21-08-2024 wpisującej do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego kamienice frontowe wraz z oficynami położone w Warszawie przy ul. Chocimskiej 33, Skolimowskiej 4 i Skolimowskiej 6 wraz z terenem, dzielnica Mokotów (dz. ew. nr 13, 14, 15/1, 15/2, 16, 17, 19, 20 obręb 1-01-13).

- budynki wpisane do rejestru zabytków
- teren wpisany do rejestru zabytków

MAZOWIECKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Marcin Dawidowicz

POUCZENIE O SKUTKACH WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH

zgodnie z **ustawą z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2022 poz. 840, ze zm.)**

Art. 10a. 1. Od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku.

2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, dotyczy także robót budowlanych objętych pozwoleniem na budowę albo zgłoszeniem, a także działań określonych w innej decyzji pozwalającej na ich prowadzenie.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do zabytku służącego obronności i bezpieczeństwu państwa.

Art. 12. 1. Starosta, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, może umieszczać na zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru znak informujący o tym, iż zabytek ten podlega ochronie.

Art. 27. Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

Art. 28. 1. Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;

2) zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;

3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;

4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Art. 29. 1. Wojewódzki konserwator zabytków w czasie uzgodnionym z właścicielem lub posiadaczem przedmiotu będącego zabytkiem lub posiadającego cechy zabytku może prowadzić badania tego przedmiotu w miejscu, w którym przedmiot ten się znajduje.

4. W przypadku odmowy udostępnienia przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, albo zabytku, o którym mowa w ust. 3, odpowiednio wojewódzki konserwator zabytków albo minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wydać decyzję nakazującą jego udostępnienie na czas niezbędny do wykonania badań, jednak nie dłuższy niż 3 miesiące od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

5. Za szkody wyrządzone w związku z badaniami, o których mowa w ust. 1 i 3, przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Art. 36. 1. Pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga:

1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;

2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;

3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;

4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;

5) prowadzenie badań archeologicznych;

6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;

7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;

8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;

9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;

10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;

11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni;

12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

3. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1 i 1a, mogą określać warunki, które zapobiegają uszkodzeniu lub zniszczeniu zabytku.

4. Wojewódzki konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa w ust. 1 pkt 6, 9 i 11, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

5. Pozwolenia, o których mowa w ust. 1 i 1a, wydaje się na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa albo do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego.

Art. 38. 1. Wojewódzki konserwator zabytków lub działający z jego upoważnienia pracownicy wojewódzkiego urzędu ochrony zabytków prowadzą kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2. W upoważnieniu, o którym mowa w ust. 1, określa się osobę lub osoby upoważnione do przeprowadzenia kontroli, kontrolowaną osobę fizyczną lub jednostkę organizacyjną, miejsce i zakres kontroli oraz podstawę prawną do jej przeprowadzenia.

3. Przy wykonywaniu kontroli wojewódzki konserwator zabytków lub osoby, o których mowa w ust. 1, są uprawnione do:

1) wstępu na teren nieruchomości, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie zniszczenia lub uszkodzenia zabytku;

2) oceny stanu zachowania, warunków przechowywania i zabezpieczenia zabytków wpisanych do rejestru, a także zabytków znajdujących się w muzeach, bibliotekach oraz w zbiorach lub zasobach innych państwowych jednostek organizacyjnych i jednostek samorządu terytorialnego, w terminie uzgodnionym z ich właścicielem lub posiadaczem;

3) sprawdzania zgodności wszelkich działań podejmowanych przy zabytkach wpisanych do rejestru oraz prowadzonych badań archeologicznych z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu i zatwierdzonej dokumentacją;

4) żądania ustnych lub pisemnych informacji w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego dotyczącego zakresu kontroli;

5) żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z zakresem kontroli;

6) dokonania wpisu w dzienniku budowy w zakresie określonym przepisami Prawa budowlanego.

4. Czynności kontrolne przeprowadza się w obecności kontrolowanej osoby fizycznej albo kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub upoważnionej przez niego osoby, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Art. 43. 1. Wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję o wstrzymaniu wykonywanych bez jego pozwolenia lub w sposób odbiegający od zakresu i warunków określonych w pozwoleniu:

1) prac konserwatorskich, restauratorskich, badań konserwatorskich lub architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru;

2) robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru lub w jego otoczeniu;

3) badań archeologicznych lub poszukiwań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 12;

4) innych działań, o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 6-8, 10 i 11, przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 49. 1. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję nakazującą osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z zabytku wpisanego do rejestru, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa

rzeczowego lub stosunku zobowiązaniowego, przeprowadzenie prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku, jeżeli ich wykonanie jest niezbędne ze względu na zagrożenie zniszczeniem lub istotnym uszkodzeniem tego zabytku.

3. W przypadku wykonania zastępczego prac konserwatorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym, wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję określającą wysokość wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu wykonania zastępczego tych prac lub robót, ich zakres oraz termin wymagalności tej wierzytelności.

Art. 74. 1. Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Art. 76. 1. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie:

- 1) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, ustalonych na podstawie kosztorysu zatwierdzonego przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, które zostaną przeprowadzone w roku złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku;
  - 2) nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru, które zostały przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia przez wnioskodawcę wniosku o udzielenie dotacji.
2. Wniosek o udzielenie dotacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, wnioskodawca może złożyć po przeprowadzeniu wszystkich prac lub robót przy zabytku wpisanym do rejestru, określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Art. 110. 1. Kto będąc właścicielem lub posiadaczem zabytkowego nie zabezpieczył go w należyty sposób przed uszkodzeniem, zniszczeniem, zaginięciem lub kradzieżą, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

2. W razie popełnienia wykroczenia określonego w ust. 1, można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazywany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami.

zgodnie z ustawą z dnia 12 stycznia 1991r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 2023 poz. 70)

Art. 7. 1. Zwalnia się od podatku od nieruchomości:

- 6) grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej;

zgodnie z ustawą z dnia z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2024, poz. 226, ze zm.)

Art. 26hb. 1. Podatnik może odliczyć od podstawy obliczenia podatku, ustalonej zgodnie z art. 26 ust. 1 lub art. 30c ust. 2, wydatki:

- 1) poniesione w roku podatkowym na wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej utworzony, zgodnie z odrębnymi przepisami, dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w ewidencji zabytków;
- 2) na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków;
- 3) (uchylony).

2. Odliczenie, o którym mowa w:

- 1) ust. 1 pkt 1, przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie poniesienia wydatku jest właścicielem lub współwłaścicielem zabytku nieruchomego;
- 2) ust. 1 pkt 2, przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie poniesienia wydatku podatnik jest właścicielem lub współwłaścicielem zabytku nieruchomego, o którym mowa w tym przepisie, oraz posiada sporządzone na piśmie pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich lub robót budowlanych przy tym zabytku oraz po poniesieniu tego wydatku uzyskał zaświadczenie wojewódzkiego konserwatora zabytków potwierdzające wykonanie odpowiednio tych prac lub robót;
- 3) (uchylony).

3. Za datę poniesienia wydatków z tytułów określonych w:

- 1) ust. 1 pkt 1 uznaje się dzień zapłaty należności;
- 2) ust. 1 pkt 2 uznaje się dzień wystawienia faktury;
- 3) (uchylony).

4. Odliczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie mogą przekroczyć 50% wydatków udokumentowanych:

- 1) dowodem wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej lub zaświadczeniem o wysokości wpłat w roku podatkowym wystawionym przez wspólnotę mieszkaniową lub spółdzielnię mieszkaniową;
- 2) fakturą wystawioną przez podatnika podatku od towarów i usług niekorzystającego ze zwolnienia od tego podatku, powiększonych o kwotę podatku od towarów i usług, o ile podatek ten nie został odliczony na podstawie ustawy o podatku od towarów i usług.

5. (uchylony).

6. Małżonkowie, między którymi istnieje wspólność majątkowa, wydatki, o których mowa w ust. 1, mogą odliczyć w częściach równych lub w dowolnej proporcji przez nich ustalonej, bez względu na to, czy dokument potwierdzający poniesienie wydatku został wystawiony na imię obojga małżonków lub jednego z nich.

7. Odliczenia wydatków, o których mowa w:

- 1) ust. 1 pkt 1 - dokonuje się w zeznaniu składanym za rok podatkowy, w którym poniesiono te wydatki;
- 2) ust. 1 pkt 2 - dokonuje się w zeznaniu składanym po otrzymaniu zaświadczenia, o którym mowa w ust. 2 pkt 2.

8. Kwota odliczenia nieznajdująca pokrycia w rocznym dochodzie podatnika podlega odliczeniu w kolejnych latach, nie dłużej jednak niż przez sześć lat, licząc od końca roku podatkowego, w którym dokonano odliczenia.

9. Odliczeniu nie podlegają wydatki w części, w jakiej:

- 1) zostały odliczone od przychodu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym;
- 2) zostały uwzględnione przez podatnika w związku z korzystaniem z ulg podatkowych w rozumieniu Ordynacji podatkowej;
- 3) wykraczają poza zakres prac i robót określonych w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków lub zostały wykonane niezgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- 4) zostały sfinansowane, dofinansowane lub zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

10. Podatnik, który po roku, w którym dokonał odliczeń, otrzymał zwrot odliczonych wydatków, jest obowiązany doliczyć odpowiednio kwoty poprzednio odliczone do dochodu za rok podatkowy, w którym otrzymał ten zwrot.

11. W przypadku skorzystania z odliczenia wydatków, o których mowa w ust. 1, stanowiących odpisy amortyzacyjne od środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, przepisu art. 23 ust. 1 pkt 45 nie stosuje się.

12. Ilekroć w ust. 1-11 jest mowa o:

- 1) powierzchni użytkowej - oznacza to powierzchnię, o której mowa w art. 16 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz. U. z 2023 r. poz. 1774 i 1843);
- 2) pracach konserwatorskich - oznacza to prace konserwatorskie w rozumieniu art. 3 pkt 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 3) pracach restauratorskich - oznacza to prace restauratorskie w rozumieniu art. 3 pkt 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 4) robotach budowlanych - oznacza to roboty budowlane w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 5) zabytku nieruchomym - oznacza to zabytek nieruchomy, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. c-e ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.